

Αρχαιολογική αναπαράσταση του σκηνικού της Πολιόχνης Λήμνου, όπως θα φαινόταν το Βουλευτήριο.

Πολιόχνη Λήμνου

«Η αρχαιότερη πόλη της Ευρώπης & η πρώτη Δημοκρατία του κόσμου!»

Όπως συνέβη και στις μεγάλες παραποτάμιες κοιλάδες της Αιγύπτου, της Μεσοποταμίας και του Ινδού, έτσι και στην ηπειρωτική Ελλάδα (Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα και Πελοπόννησο) οι συνθήκες ευνόησαν μεν την ανάπτυξη σημαντικών νεολιθικών κέντρων, ωστόσο, σύμφωνα με τα έως τώρα ανασκαφικά δεδομένα, κανένα από αυτά δεν κατάφερε να εξελιχθεί σε πόλη. Αντίθετα, στον νησιωτικό χώρο του Αιγαίου οι εξελίξεις υπήρξαν πιο γοργές, δεδομένου ότι τα νησιά χάρη στο εμπόριο και την ανάπτυξη της ναυτιλίας βρέθηκαν γρήγορα να διαδραματίζουν έναν κυρίαρχο ρόλο. Η ανάγκη εξεύρεσης φυσικών πόρων οδήγησε τους κατοίκους των νησιών στην ενασχόληση με το εμπόριο, ενώ η ανάπτυξη της τεχνολογίας (ιδίως δε της ναυπηγικής) ήταν το άμεσο αποτέλεσμα της αναζήτησης ασφαλών μέσων για τα θαλασσινά ταξίδια αλλά και της παρατήρησης των φυσικών φαινομένων προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι από ανάλογες δραστηριότητες. Επιπλέον, οι νησιώτες της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού, ερχόμενοι σε επαφή με πολλές διαφορετικές κοινωνίες, είχαν την ευκαιρία να μετέχουν σε καινούργιες ιδέες και γνώσεις τις οποίες εισήγαγαν κατά την επιστροφή τους στις συντηρητικές κοινωνίες τους, συντελώντας έτσι στην ανάπτυξη ενός φιλελεύθερου πνεύματος σε χρόνους εξαιρετικά πρώιμους. Ιδιαίτερα η Πολιόχνη Λήμνου, βρισκόμενη σε πλεονεκτική θέση στο βορειοανατολικό Αιγαίο, απέναντι από την είσοδο του Ελλήσποντου και την Τρωάδα, μεταμορφώθηκε γρήγορα σε κόμβο των θαλάσσιων επικοινωνιών του Αρχιπελάγους με την Προποντίδα και τον Εύξεινο Πόντο. Έτσι το αμαίο νεολιθικό χωριό (Μαύρη Περίοδος - Πολιόχνη Ι) διαδέχθηκε γύρω στο 2800 π.Χ. ένας οικισμός (Γαλάζια Περίοδος - Πολιόχνη ΙΙ) ο οποίος από την αρχή είχε τη φυσιογνωμία πόλης. Το εντυπωσιακό μάλιστα είναι πως η Λήμνος (κυρίως η Πολιόχνη) θα αναχθεί στο κατεξοχήν μεταλλουργικό κέντρο του βορει-

ου Αιγαίου, μολονότι η νήσος στερείται μεταλλευμάτων. Η ανεύρεση από τους ανασκαφείς τόσο ορειχάλκινων εργαλείων όσο και υπολειμμάτων εκκαμινευμάτων, πιστοποιούν με σαφήνεια την ανάπτυξη της μεταλλοτεχνίας και της πυροτεχνολογίας στη Λήμνο και συγχρόνως δείχνουν πως δίκαια αναφέρεται στην αρχαία ελληνική μυθολογική παράδοση ως "το νησί του Ηφαίστου", θεού της φωτιάς και της τεχνολογίας. Επιπρόσθετα, η ύπαρξη ισχυρού οχυρωματικού τείχους (σωζόμενο υψους 4,5 μέτρων), μεγαρόσημων οικιών, οδικής αρτηρίας, αποχετευτικού συστήματος και δύο μνημειακών διαστάσεων για την εποχή οικοδομημάτων, του "Βουλευτηρίου" και της "Σιταποθήκης", αποτελεί γνώρισμα αστικής κοινωνίας κατατάσσοντας την Πολιόχνη ως την αρχαιότερη πόλη της Ευρώπης. Μάλιστα το ονομαζόμενο από τους Ιταλούς ανασκαφείς "Βουλευτήριο" (ή "Θέατρο"), ένα στενόμακρο κτήριο (διαστ. 13,20 x 3,80-4,10 μέτρων), διαθέτοντας στις μακρές πλευρές δύο βαθμιδατές σειρές εδωλίων, στις οποίες μπορούσαν να καθίσουν άνετα περί τα πενήντα άτομα, χρησίμευσε, όπως εικάζεται, ως χώρος συναθροίσεων προς λήψη πολιτικών αποφάσεων. Υπό αυτή την έννοια θα μπορούσαν να ανιχνευθούν στην Πολιόχνη της 3ης χιλιετίας τα πρώτα σπέρματα της αρχαίας ελληνικής αγοράς, του πυρήνα δηλαδή που οδήγησε στη γένεση της δημοκρατίας!

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Αρχαιολόγος
Διττής Σύνταξης

Για περισσότερη μελέτη: «Η Πολιόχνη και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού στο Βόρειο Αιγαίο», Έκδοση της Ιταλικής Αρχαιολογικής στην Αθήνα και του Πανμίου Αθηνών, 1997 (Διεθνές Συνέδριο, Αθήνα, 22-25 Απριλίου 1996).